

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (kolmas koda)

27. september 2006*

Kohtuasjas T-330/01,

Akzo Nobel NV, asukoht Arnhem (Madalmaad), esindajad: advokaadid M. van Empel ja C. Swaak, ning hiljem advokaat C. Swaak,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: A. Whelan, A. Bouquet ja W. Wils, keda abistas advokaat H. van der Woude,

kostja,

mille esemeks on esimese võimalusena nõue tühistada 2. oktoobri 2001. aasta otsuse K(2001) 2931 (lõplik), mis on tehtud EÜ asutamislepingu artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetluses (juhtum COMP/E-1/36.756 — Naatriumglükonaat), artiklid 3 ja 4 hagejat puudutavas osas või täiendava võimalusena hagejale määratud trahvi vähendamine,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees J. Azizi, kohtunikud M. Jaeger ja F. Dehousse,

kohtusekretär: ametnik J. Plingers,

arvestades kirjalikus menetluses ja 17. veebruaril 2004 toimunud kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

- 1 Äriühing Akzo Nobel NV (edaspidi „Akzo”) on emaettevõtja kontsernis, mis on spetsialiseerunud keemia-ja farmaatsiatööstusele. Talle kuuluvad kõik äriühingu Akzo Nobel Chemicals BV (edaspidi „ANC”) aktsiad. Kohtuasja asjaolude asetleidmise ajal ja kuni detsembrini 1995 tegutses ANC naatriumglükonaadi turul seltsingu Glucona vof kaudu, mida ta kontrollis ühiselt äriühinguga Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA (edaspidi „Avebe”). Detsembris 1995 võõrandas ANC Avebele oma osaluse Glucona vof-is, millest oli saanud piiratud vastutusega äriühing ärinimega Glucona BV (edaspidi on Glucona vof ja Glucona BV teineteisest eristamata nimetatud „Glucona”).

- 2 Naatriumglükonaat kuulub kelaativate ainete hulka, mis on tööstusprotsessi käigus metalliioone siduvad tooted. Nende protsesside hulka kuuluvad näiteks tööstuslik puhastamine (pudelite või tööriistade puhastamine), pindade töötlus (roostetõrje, rasvade eemaldamine, alumiiniumi graveerimine) ja vee töötlemine. Kelaativateid aineid kasutatakse toiduainete-, kosmeetika-, ravimi-, paberi- ja betoonitööstuses ning muudes tööstustes. Naatriumglükonaati müüakse kogu maailmas ja maailma turgudel on konkureerivad ettevõtjad olemas.

- 3 1995. aastal müüdi naatriumglükonaati maailmas kokku umbes 58,7 miljoni euro eest, sellest umbes 19,6 miljoni euro eest Euroopa Majandusühenduses (EMÜ). Vaidluse asjaolude asetleidmise ajal oli peaaegu kogu ülemaailmne naatriumglükonaadi tootmine viie ettevõtja käes, kellest esimene oli Fujisawa Pharmaceutical Co. Ltd (edaspidi „Fujisawa”), teine Jungbunzlauer AG (edaspidi „Jungbunzlauer”), kolmas Roquette Frères SA (edaspidi „Roquette”), neljas Glucona vof ning viies Archer Daniels Midland Co. (edaspidi „ADM”).

- 4 Ameerika Ühendriikide justiitsministeerium teavitas 1997. aasta märtsis komisjoni sellest, et lüsiini ja sidrunhappe turul korraldatud uurimise tulemusena oli algatatud uurimine ka seoses naatriumglükonaadi turuga. Oktoobris ja detsembris 1997 ning veebruaris 1998 teatati komisjonile, et Akzo, Avebe, Glucona, Roquette ja Fujisawa olid möönnud endi osalust kartellikokkuleppes, mis seisnes naatriumglükonaadi hindade kindlaksmääramises ja nimetatud toote müügikoguste jagamises Ameerika Ühendriikide turul ja mujal. Pärast seda, kui ettevõtjad jõudsid Ameerika Ühendriikide justiitsministeeriumiga kokkuleppele, määrasid Ühendriikide ametivõimud neile trahvid.

- 5 18. veebruaril 1998 saatis komisjon nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3), artikli 11 alusel informatsiooninõuded peamistele naatriumglükonaadi tootjatele, importijatele, eksportijatele ja ostjatele Euroopas.

- 6 Pärast informatsiooninõude saamist võttis Fujisawa komisjoniga ühendust ja teatas, et on eespool kirjeldatud uurimise käigus Ühendriikide ametiasutustega koostööd teinud ja soovib seda teha ka komisjoniga vastavalt komisjoni 18. juuli 1996. aasta teatisele, mis käsitleb trahvide määramata jätmist või vähendamist kartellide puhul (C 207, lk 4; edaspidi „koostööteatis”). Pärast 1. aprillil 1998 koos komisjoniga peetud nõupidamist esitas Fujisawa 12. mail 1998 kirjaliku avalduse ja toimiku, mis sisaldas kokkuvõtet kartelliga seonduvast ja mitmeid dokumente.
- 7 16. ja 17. septembril 1998 viis komisjon määruse nr 17 artikli 14 lõike 3 alusel Avebe, Glucona, Jungbunzlauer ja Roquette'i ruumides läbi uurimise.
- 8 Komisjon saatis 2. märtsil 1999 üksikasjalikud informatsiooninõuded Gluconale, Roquette'ile ja Jungbunzlauerile. Nimetatud ettevõtjad andsid 14., 19. ja 20. aprilli 1999. aasta kirjudes teada oma soovist komisjoniga koostööd teha ja esitasid talle teatavat informatsiooni kartelli kohta. Komisjon saatis 25. oktoobril 1999 ADM-le, Fujisawale, Gluconale, Roquette'ile ja Jungbunzlauerile täiendavad informatsiooninõuded.
- 9 17. mail 2000 saatis komisjon talle esitatud informatsiooni põhjal vastuväiteteatise Akzole ja teistele ettevõtjatele, kes olid EÜ artikli 81 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõike 1 rikkumisega seotud. Akzo ja kõik teised asjaomased ettevõtjad esitasid komisjoni teatisele vastuseks oma kirjalikud märkused. Ükski nendest ei taotlenud enda ärakuulamist ega vaidlustanud komisjoni vastuväiteteatise kirjeldatud asjaolude sisulist õigsust.

- 10 Komisjon saatis 11. mail 2001 Akzole ja teistele asjaomastele ettevõtjatele täiendavad informatsiooninõuded.
- 11 2. oktoobril 2001 võttis komisjon vastu otsuse K(2001) 2931 (lõplik), mis on tehtud EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetluses (juhtum COMP/E-1/36.756 — Naatriumglükonaat; edaspidi „otsus“). Otsus tehti Akzole kirja teel teatavaks 10. oktoobril 2001.
- 12 Otsus sisaldab muu hulgas järgmisi sätteid:

„Artikkel 1

[Akzo], [ADM], [Avebe], [Fujisawa], [Jungbunzlauer] ja [Roquette] on rikkunud EÜ artikli 81 lõiget 1 ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artikli 53 lõiget 1, osaledes vältavas keelatud kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses naatriumglükonaadi sektoris.

Rikkumine kestis:

- [Akzo], [Avebe], [Fujisawa] ja [Roquette'i] puhul veebruarist 1987 kuni juunini 1995;
- [Jungbunzlaueri] puhul maist 1988 kuni juunini 1995;

— [ADM-i] puhul juunist 1991 kuni juunini 1995.

[...]

Artikkel 3

Artiklis 1 nimetatud rikkumiste eest on määratud järgmised trahvid:

a) [Akzo]	9 miljonit eurot
b) [ADM]	10,13 miljonit eurot
c) [Avebe]	3,6 miljonit eurot
d) [Fujisawa]	3,6 miljonit eurot
e) [Jungbunzlauer]	20,4 miljonit eurot
f) [Roquette]	10,8 miljonit eurot

[...]”

¹³ Otsuse põhjendustes 296–309 analüüsis komisjon Glucona ja selle emattevõtjate Avebe ning Akzo vahelisi suhteid kartelli toimimise perioodil. Komisjon tõi välja eriti seda, et kuni 15. augustini 1993 juhtisid Gluconat Avebe ja Akzo esindajad ühiselt, kuid seoses ümberstruktureerimisega juhtis alates sellest kuupäevast

Gluconat ainult Avebe esindaja. Komisjon asus aga siiski seisukohale, et Akzo ja Avebe vastutavad mõlemad oma tütarühingu konkurentsivastase tegevuse eest kogu asjassepuutuval perioodil ja seega on nad mõlemad otsuse adressaadid.

- 14 Otsuses võttis komisjon trahvisumma määramisel aluseks suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT erivaljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised“) ja koostöoteatise.
- 15 Esiteks määras komisjon rikkumise raskusastme ning kestuse põhjal kindlaks trahvi põhisumma.
- 16 Rikkumise raskusastme osas leidis komisjon kõigepealt, et asjaomased ettevõtjad on toime pannud väga raske rikkumise, arvestades selle laadi, tegelikku mõju naatriumglükonaadi turule EMP-s ja asjaomase geograafilise turu suurust (otsuse põhjendus 371).
- 17 Seejärel leidis komisjon, et on vaja võtta arvesse tegelikku majanduslikku suutlikkust konkurentsi kahjustada ja määrata niisugune trahvimäär, mis tagaks piisava hoiatava mõju. Seetõttu liigitas komisjon ettevõtjad kahte kategooriasse, tuginedes asjaomaste ettevõtjate naatriumglükonaadi müügi ülemaailmsele käibele aastal 1995 — rikkumise perioodi viimane aasta —, mille kohta ettevõtjad olid pärast komisjonilt informatsiooninõuete saamist andmed esitanud ja mille põhjal komisjon arvutas välja nende ettevõtjate vastavad turuosad. Esimesse kategooriasse liigitas ta ettevõtjad, kelle turuosad olid tema valduses oleva teabe kohaselt naatriumglükonaadi ülemaailmsel turul üle 20%, nimelt Fujisawa (35,54%), Jungbunzlauer (24,75%)

ja Roquette (20,96%). Nendele ettevõtjatele määras komisjon trahvi lähtesummaks 10 miljonit eurot. Teise kategooriasse liigitas komisjon ettevõtjad, kelle turuosad olid tema valduses oleva teabe kohaselt naatriumglükonaadi ülemaailmsel turul alla 10%, nimelt Glucona (ligikaudu 9,5%) ja ADM (9,35%). Nendele ettevõtjatele määras komisjon trahvi lähtesummaks 5 miljonit eurot, st Akzole ja Avebele, kes ühiselt omasid osalust Gluconas, 2,5 miljonit eurot kummalegi (otsuse põhjendus 385).

18 Selleks et ühelt poolt tagada trahvi piisavalt hoiatav mõju ja teiselt poolt võtta arvesse asjaolu, et suurtel ettevõtjatel on õigus- ja majandusteadmised ning vastavad infrastruktuurid, mis võimaldavad neil paremini oma rikkumise olemust ja sellest konkurentsioiguse seisukohalt tulenevaid tagajärgi hinnata, korrigeeris komisjon lähtesummat. Selle tulemusena kohaldas komisjon asjaomaste ettevõtjate suurust ja kõiki ressursse arvestades ADM-le ja Akzole määratud lähtesummadele koefitsienti 2,5 ja seega tõstis selle lähtesumma ADM-i puhul 12,5 miljoni euroni ja Akzo puhul 6,25 miljoni euroni (otsuse põhjendus 388).

19 Võtmaks arvesse iga ettevõtja poolt toime pandud rikkumise kestust, suurendati selliselt määratletud lähtesummat 10% võrra aasta kohta, st Fujisawa, Akzo, Avebe ja Roquette'i lähtesummat suurendati 80%, Jungbunzlaueri lähtesummat 70% ja ADM-i lähtesummat 35% (otsuse põhjendused 389–392).

20 Nii määras komisjon Akzo trahvi põhisummaks 11,25 miljonit eurot. ADM-i, Avebe, Fujisawa, Jungbunzlaueri ja Roquette'i trahvi põhisummadeks määrati vastavalt 16,88, 4,5, 18, 17 ja 18 miljonit eurot (otsuse põhjendus 396).

- 21 Teiseks suurendati Jungbunzlauerile määratud trahvi põhisummat raskendavate asjaolude tõttu 50% võrra, kuna nimetatud ettevõtjal oli kartellis juhtiv roll (otsuse põhjendus 403).
- 22 Kolmandaks uuris komisjon teatud ettevõtjate esitatud argumente kergendavate asjaolude arvessevõtmise kohta ja lükkas need argumendid tagasi (otsuse põhjendused 404–410).
- 23 Neljandaks nõustus komisjon vastavalt koostööteatise B osale selle trahvisumma, mis Fujisawale oleks määratud koostöö puudumisel, „väga suure vähendamisega” (80%). Lõpuks vähendas komisjon koostööteatise D osa alusel „märkimisväärselt” (40%) ADM-i ja Roquette’i trahvisummat ning 20% Akzo, Avebe ja Jungbunzlaueri trahvisummat (otsuse põhjendused 418, 423, 426 ja 427).

Menetlus ja poolte nõuded

- 24 Akzo esitas Esimese Astme Kohtu kantseleisse 19. detsembril 2001 saanud hagiavaldusega käesoleva hagi.
- 25 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (kolmas koda) avada suulise menetluse ja esitas Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames pooltele kirjalikud küsimused, millele pooled vastasid ettenähtud tähtaja jooksul.

26 Poolte kohtukõned kuulati ära 17. veebruari 2004. aasta kohtuistungil.

27 Akzo palub Esimese Astme Kohtul:

- tühistada otsuse artiklid 3 ja 4 Akzot puudutavas osas;

- teise võimalusena tühistada otsuse artikkel 3 koostoimes otsuse põhjendusega 388 osas, milles tema suhtes kohaldata koefitsienti 2,5;

- mõista kohtukulud, sh intress ja pangagarantiiga seotud kulud, välja komisjonilt.

28 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

- jätta hagi rahuldamata;

- mõista kohtukulud välja Akzolt.

Õiguslik käsitus

- 29 Akzo esitatud tühistamisväited puudutavad esiteks kõigile kartellikokkuleppe pooltele määratud trahvide lähtesumma kindlaksmääramist, teiseks kartelli osaliste liigitamist, kolmandaks Akzo käibe arvessevõtmist ja neljandaks koefitsiendi 2,5 kohaldamist.

Kõigile kartellikokkuleppe pooltele määratud trahvide arvutamiseks lähtesumma kindlaksmääramine

- 30 Akzo viitab esiteks proportsionaalsuse põhimõtte ja teiseks põhjendamiskohustuse rikkumisele.

Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine

- 31 Akzo leiab, et kuna otsuse põhjenduses 385 määras komisjon kõigile kartellikokkuleppe pooltele määratud trahvide arvutamise lähtesummaks 40 miljonit eurot, siis ei võtnud komisjon arvesse naatriumglükonaadi turu piiratud mahtu, rikkudes seeläbi proportsionaalsuse põhimõtet.

- 32 Akzo märgib, et naatriumglükonaadiga seotud kogukäive oli 1995. aastal EMP-s vähem kui 20 miljonit eurot ja maailma tasemel vähem kui 59 miljonit eurot. Ta väidab, et järelikult kujutab otsusega määratud trahvide kogusumma endast

kõnealuse toote enam kui kahekordset aastakäivet EMP-s ja enam kui kahte kolmandikku aastakäibest maailma tasemel.

33 Akzo meelest ei võtnud komisjon nii käitudes trahvide arvutamise lähtesumma kindlaksmääramisel arvesse turu piiratud suurust, s.o kõnealuse toote turu piiratud mahtu, kuigi ta väitis otsuse põhjenduses 377 seda teinud olevat. Seevastu liigitas ta kartelliosalised kahte kategooriasse, st esimesse kategooriasse ettevõtjad, kelle turuosad olid tema valduses oleva teabe kohaselt naatriumglükonaadi ülemaailmsel turul üle 20%, ja teise kategooriasse ettevõtjad, kelle turuosad olid tema valduses oleva teabe kohaselt naatriumglükonaadi ülemaailmsel turul alla 10%, (vt eespool punkt 17). Asjaomaste ettevõtjate selline liigitamine vastavalt nende suhtelisele osatähtsusele kõnealusel turul ei vasta üldse nimetatud turu suhteliselt piiratud suurusele.

34 Komisjon palub väite tagasi lükata.

35 Esimese Astme Kohus meenutab, et määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 kohaselt määratakse trahvisumma rikkumise raskusastme ja kestuse alusel. Vastavalt suunistele määratakse lähtesumma kindlaks rikkumise raskusastme põhjal, võttes arvesse rikkumise laadi, tegelikku mõju turule ja geograafilise turu suurust.

36 Seega ei pane see õiguslik raamistik otseselt komisjonile kohustust võtta arvesse turu väiksust ja toote väärtust trahvi lähtesumma kindlaksmääramise hetkel.

- 37 Siiski on komisjon vastavalt kohtupraktikale kohustatud rikkumise raskuse hindamisel arvestama suure hulga selliste teguritega, mille laad ja tähtsus erinevad sõltuvalt asjaomase rikkumise liigist ja selle erilistest asjaoludest (Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80–103/80: *Musique diffusion française jt vs. komisjon*, EKL 1983, lk 1825, punkt 120). Rikkumise raskusest tunnistust andvate tegurite hulka võib olenevalt olukorrast kuuluda ka asjaomase toote turu suurus.
- 38 Järelikult, kuigi turu suurus ja toote väärtus võivad olla tegurid, mida tuleb rikkumise raskusastme kindlakstegemisel arvesse võtta, erineb nende tähtsus sõltuvalt asjaomase rikkumise erilistest asjaoludest.
- 39 Käesolevas asjas ilmneb otsuse põhjendusest 385, et kuigi komisjon pidas rikkumist väga raskeks vastavalt suunistele, mis sellisteks juhtudeks näevad ette, et komisjonil on võimalik määrata lähtesummaks vähemalt 20 miljonit eurot, võttis komisjon antud juhul lähtesummaks üksnes 10 miljonit eurot esimesse kategooriasse liigitatud ettevõtjate puhul ja 5 miljonit eurot teise kategooriasse liigitatud ettevõtjate puhul — mis kujutab endast vastavalt poolt ja veerandit summast, mida tal on suuniste alusel väga raskete rikkumiste korral võimalik aluseks võtta.
- 40 Selline trahvi lähtesumma kindlaksmääramine näitab, et vastavalt otsuse põhjendusele 377, milles komisjon täpsustas, et toodete turu piiratud suurusega „arvestatakse käesoleval juhul lähtesummade kindlaksmääramisel samuti”, võttis komisjon kõnealuste toodete turu suurust piisavalt arvesse.

- 41 Igal juhul leiab Esimese Astme Kohus Akzo toime pandud rikkumise laadi silmas pidades ja kõnealuste toodete turu suurust arvesse võttes, et komisjon ei rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, kui määras Akzo trahvi arvutamise lähtesummaks 5 miljonit eurot.
- 42 Järelikult tuleb proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist puudutav väide tagasi lükata.

Põhjendamiskohustuse rikkumine

- 43 Akzo leiab, et otsus ei ole piisavalt põhjendatud, kuna tema meelest esineb vastuolu ühelt poolt komisjoni avalduse, mille kohaselt viimane võttis arvesse naatriumglükonaadi turu piiratud suurust (otsuse põhjendus 377), ja teiselt poolt asjaomaste ettevõtjate liigitamist puudutavate põhjenduste vahel (otsuse põhjendused 378–384).
- 44 Komisjon palub väite tagasi lükata.
- 45 Esimese Astme Kohus meenutab, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et EÜ artiklis 253 nõutavatest põhjendustest peab selgelt ja üheselt nähtuma vaidlustatud akti vastu võtnud ühenduse institutsiooni arutluskäik, mis võimaldaks huvitatud isikutel võetud meetme põhjuseid mõista ja pädeval kohtul järelevalvet teostada (vt 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 63; 30. septembri 2003. aasta otsus

kohtuasjas C-301/96: Saksamaa vs. komisjon, EKL 2003, lk I-9919, punkt 87; 20. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-251/00: Lagardère ja Canal+ vs. komisjon, EKL 2002, lk II-4825, punkt 155).

- 46 Esimese Astme Kohus tõdeb, et otsuse põhjenduses 377 märkis komisjon, et ta võttis lähtesummade kindlaksmääramisel arvesse naatriumglükonaadi turu piiratud suurust. Seejärel kohaldas ta otsuse põhjendustes 378–384 kartelliosaliste suhtes erinevat kohtlemist, liigitades nad kahte kategooriasse vastavalt nende konkreetsele osatähtsusele turul ja vajadusele tagada trahvi hoiatav tase. Lõpuks — nagu juba eespool punktis 39 märgitud — võttis komisjon otsuse põhjenduses 385 rikkumise raskusastme põhjal trahvi arvutamisel lähtesummaks 10 miljonit eurot esimesse kategooriasse kuuluvate ettevõtjate puhul ja 5 miljonit eurot teise kategooriasse kuuluvate ettevõtjate puhul — mis kujutab endast vastavalt poolt ja veerandit summast, mida tal oli suuniste alusel väga raskete rikkumiste korral võimalik kohaldada.
- 47 Seega otsuse põhjendustest 377 ja 385 nende koostoimes tuleneb, et komisjon märkis piisavalt selgelt, et ta võttis arvesse toodete turu piiratud suurust, määrares väiksemad trahvide lähtesummad kui need, mida tal oli vastavalt suunistele väga raskete rikkumiste korral võimalik aluseks võtta. Toodete turu suurusega arvestamist puudutavale avaldusele ei räägi vastu otsuse põhjendused 378–384, milles komisjon selgitas, miks tema meelest tuleb kartelliosalised liigitada kahte kategooriasse vastavalt nende konkreetsele osatähtsusele turul ja vastavalt vajadusele tagada trahvi hoiatav tase. See arvutamise etapp puudutab kartelliosaliste suhtelist erinevust, mitte asjaomase turu absoluutset väärtust.
- 48 Järelikult vastupidi Akzo väidetule ei ole ühelt poolt otsuse põhjenduse 377 ja teiselt poolt otsuse põhjenduste 378–384 vahel vastuolu.

49 Seega tuleb põhjendamiskohustuse rikkumist puudutav väide tagasi lükata.

Kartelliosaliste liigitamine

50 Akzo viitab esiteks proportsionaalsuse põhimõtte ja teiseks põhjendamiskohustuse rikkumisele.

Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine

— Poolte argumendid

51 Akzo leiab, et komisjon rikkus proportsionaalsuse põhimõtet seeläbi, et liigitas kartelliosalised kahte kategooriasse lähtuvalt nende turuosadest naatriumglükonaadi turul, võtmata täpselt arvesse nende tegelikke turuosasid, vaid kasutades liialt lihtsustatud lähenemist, mis seisnes ettevõtjate jagamises vastavalt sellele, kas nende turuosa oli suurem kui 20% või väiksem kui 10% (otsuse põhjendused 379–382).

52 Akzo rõhutab, et asjaomaste ettevõtjate ülemaailmsete käivete tegelik suhe erineb oluliselt komisjoni kohaldatud lihtsustatud 1:2 suhtest. Kõige väiksema turuosaga ettevõtjate (ADM-i ja Glucona puhul vastavalt 9%) ja kõige suuremat turuosa

omavate ettevõtjate (Fujisawa puhul 36%) tegelik suhe on 1:4, mitte 1:2. Seega järgides komisjoni arvutust, kuid võttes arvesse asjaomaste ettevõtjate tegelikku suhet, oleks komisjon pidanud Akzole ja Avebele määratud trahvi põhisummaks määrama 1,25 miljonit eurot, mitte 2,5 miljonit eurot.

53 Akzo möönab, et lõpliku trahvi ja asjaomaste ettevõtjate käibe vahel ei pea tingimata olema matemaatilist seost. Sellegipoolest tuleneb tema meelest komisjoni otsustuspraktikast, et komisjon tugineb kartelliosaliste käivetele kõnealusel turul.

54 Akzo järeldab Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu praktikast, et komisjon peab veenduma, et konkreetsed põhisummad kajastavad käivete või turuosade põhjal asjaomaste ettevõtjate suhtelist majanduslikku osatähtsust, välja arvatud juhul, kui ta esitab erilised objektiivsed põhjendused. Käesoleval juhul ei ole selliseid põhjendusi esitatud. Akzo meelest oleks komisjon käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel pidanud asjaomased ettevõtjad liigitama kolme kategooriasse: oleks olnud võimalik määratleda turuosade põhjal ADM-i ja Glucona (kumbki 9%) ning Fujisawa (36%) vahel asuvate ettevõtjate kategooria, kuhu kuuluksid ettevõtjad Roquette (21%) ja Jungbunzlauer (25%). Selline liigitamine oleks asjaomaste ettevõtjate suhtelist osatähtsust paremini kajastanud ning oleks võimaldanud komisjonil saavutada oma väljaöeldud eesmärk — võtta trahvi konkreetse põhisumma kindlaksmääramisel arvesse asjaomaste ettevõtjate suhtelist osatähtsust.

55 Komisjon palub väite tagasi lükata.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

- 56 Vastavalt suunistele juhul, kui rikkumine hõlmab mitut ettevõtjat, võib komisjon — nagu ta seda käesolevas asjas tegi — kasutada lähtesummade puhul kaalutegureid, et võtta arvesse iga ettevõtja osatähtsust, jagades kartelliosalised rühmadesse, „eeskätt juhul, kui samalaadseid rikkumisi toimepaneivate ettevõtjate suurus erineb üksteisest oluliselt” (suuniste punkti 1 A kuues lõik). Suunistes on muu hulgas täpsustatud, et „sama tegevuse eest [võib] võrdse karistamise põhimõtte alusel sõltuvalt asjaoludest määrata asjaomastele ettevõtjatele erineva trahvisumma, ilma et see eristamine põhineks aritmeetilisel arvutusel” (suuniste punkti 1 A seitsmes lõik).
- 57 Vastavalt Esimese Astme Kohtu väljakujunenud praktikale ei ole komisjonil rikkumise raskusastme kindlakstegemise staadiumis juhul, kui trahve määratakse mitmele sama rikkumisega seotud ettevõtjale, kohustust tagada, et tema arvutuste tulemusel ettevõtjatele määratavad lõplikud trahvisummad väljendaksid väikseimatki erinevust nende ettevõtjate kogukäibes, vaid ta võib ettevõtjaid rühmitada (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-23/99: LR AF 1998 vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1705, punkt 278; 19. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-213/00: CMA CGM jt vs. komisjon, EKL 2003, lk II-913, punktid 385 ja 386, ja 30. septembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-191/98, T-212/98–T-214/98: Atlantic Container Line jt vs. komisjon, EKL 2003, lk II-3275, edaspidi „TACA kohtuotsus”, punktid 1519 ja 1520, ning nendes viidatud kohtupraktika).
- 58 Siiski, nagu Esimese Astme Kohus on juba korduvalt leidnud, peab juhul, kui komisjon jagab asjaomased ettevõtjad trahvisumma määramiseks rühmadesse, olema iga nii määratletud rühma künnise kindlaksmääramine süsteemne ja objektiivselt õigustatud (vt selle kohta eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus LR

AF 1998 vs. komisjon, punkt 298; eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus CMA CGM jt vs. komisjon, punkt 416, ja eespool punktis 57 viidatud TACA kohtuotsus, punkt 1541, ning nendes viidatud kohtupraktika).

- 59 Käesoleval juhul otsustas komisjon asjaomaseid ettevõtjaid rühmitada võimaldavate kategooriate määramisel võtta arvesse nende tähtsust kõnealusel turul, võttes aluseks ainult ühe kriteeriumi, s.o ettevõtjatele kuuluvad ja nende 1995. aasta käibe alusel arvatud turuosad naatriumglükonaadi maailmaturul.
- 60 Selle põhjal võttis komisjon aluseks kaks ettevõtjate kategooriat, st ühelt poolt selle, mille moodustavad „kolm põhilist naatriumglükonaadi tootjat, kelle turuosad maailmaturul on suuremad kui 20%”, ning teiselt poolt selle, mille moodustavad ettevõtjad, „kelle turuosad naatriumglükonaadi maailmaturul on tunduvalt väiksemad (alla 10%)” (otsuse põhjendus 382).
- 61 Seega määras komisjon 10 miljoni euro suuruse lähtesumma Fujisawale, Jungbunzlauerile ja Roquette'ile, kelle turuosad on vastavalt ligikaudu 36%, 25% ja 21%, ning 5 miljoni euro suuruse lähtesumma teise kategooriasse kuuluvatele ettevõtjatele, st Gluconale ja ADM-ile, kelle mõlema turuosa on ligikaudu 9%. Kuna Akzo ja Avebe omasid Gluconas ühiselt osalust, võttis komisjon kummagi äriühingu puhul aluseks 2,5 miljoni euro suuruse lähtesumma (otsuse põhjendus 385).
- 62 Toimides sedasi asjaomaste ettevõtjate turuosadest lähtuva arvutuse alusel, valis komisjon süsteemse meetodi kartelliosaliste kahte kategooriasse jagamiseks, mis on objektiivselt õigustatud nendes kahte kategooriasse kuuluvate ettevõtjate suuruse erinevusega.

- 63 Sellises olukorras ei olnud komisjon — vastupidi Akzo väidetele — kohustatud kartelliosalisi nende turuosa põhjal täpsemalt eristama. Küsimus, kas — nagu väidab Akzo — kartelliosaliste liigitamine kolme kategooriasse oleks paremini kajastanud asjaomaste ettevõtjate suhtelist osatähtsust, on täiesti asjakohatu, kuna komisjoni valitud lähenemine on süsteemne ja objektiivselt põhjendatud. Ka asjaolule, et muudel juhtudel otsustas komisjon kartelliosaliste teistsuguse liigitamise kasuks, ei saa asjakohaselt tugineda, kuna see ei tõenda, et käesolevas asjas ei olnud komisjoni valitud lähenemine süsteemne ja objektiivselt põhjendatud.
- 64 Igal juhul, isegi kui kartelliosaliste liigitamine kolme kategooriasse oleks õigustatud, leiab Esimese Astme Kohus eespool punktis 39 jj sisalduvaid kaalutlusi silmas pidades, et Gluconale 5 miljoni euro suuruse lähtesumma määramine on proportsionaalne. Järelikult ei mõjutaks kartelliosaliste võimalik ümberliigitamine Akzo olukorda.
- 65 Seega tuleb proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist puudutav väide tagasi lükata.

Põhjendamiskohustuse rikkumine

- 66 Akzo leiab, et otsus ei ole piisavalt põhjendatud, kuivõrd komisjon ei ole vähimalgi määral avaldanud põhjust, miks ta määras konkreetse põhisumma, mis ei kajasta selgelt Glucona suhtelist osatähtsust vastavalt tema käibelevõile või turuosale.

- 67 Komisjon palub väite tagasi lükata.
- 68 Esimese Astme Kohus meenutab, et põhjendamiskohustus, nii nagu seda on määratletud eespool punktis 45, on täidetud ka juhul, kui komisjon märgib oma otsuses hindamise alused, mis võimaldasid tal mõõta rikkumise raskusastet ja kestust (Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsused kohtuasjas C-291/98 P: *Sarrió vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-9991, punktid 73, 76 ja 80, ja kohtuasjas C-279/98 P: *Cascades vs. komisjon*, EKL 2000, lk I-9693, punktid 39–47; eespool punktis 57 viidatud TACA kohtuotsus, punkt 1521).
- 69 Nagu nähtub eespool punktidest 15–20, märkis komisjon otsuses hindamise alused, mis võimaldasid tal mõõta rikkumise raskusastet ja kestust.
- 70 Pealegi, sõltumata ühelt poolt Gluconale määratud põhisumma ja teiselt poolt tema käibe või turuosa vahelise täpse vastavuse võimalikust puudumisest leiti juba eespool punktis 57, et komisjonil ei ole kohustust tagada, et asjaomastele ettevõtjatele arvatud trahvisummad väljendaksid mis tahes erinevust nende ettevõtjate käibes. Komisjon võib ettevõtjaid rühmitada. Järelikult ei olnud komisjon kohustatud esitama eraldi põhjendust selle kohta, et konkreetne põhisumma kajastas või ei kajastanud täpselt Glucona suhtelist osatähtsust vastavalt tema käibele või turuosale.
- 71 Lisaks tuleb kartelliosaliste rühmitamise põhimõtte osas tõdeda, et selline rühmitamine põhineb suunistel, mis näevad ette summade puhul kaalutegurite kasutamise võimaluse (vt eespool punkt 56). Otsus võeti seega vastu Akzole hästi teada olevas kontekstis.

72 Järelikult tuleb põhjendamiskohustuse rikkumist puudutav väide tagasi lükata.

Akzo käibe arvesse võtmine

73 Akzo esitab väited, mis puudutavad esiteks EÜ artikli 81 rikkumist ja teiseks põhjendamiskohustuse rikkumist.

EÜ artikli 81 rikkumine

— Poolte argumendid

74 Akzo ei vaidle vastu sellele, et nagu komisjon otsuse põhjenduses 310 leidis, on tema 100-protsendilise osalusega tütarettevõtja ANC, kes asjaolude asetleidmise ajal ühiselt Avebega kontrollis äriühingut Glucona, osaliselt vastutav Gluconale süüks pandavate rikkumiste eest.

75 Sellegipoolest väidab Akzo, et otsuse põhjendustes 296–310 leidis komisjon ekslikult, et Glucona tegevuse osas järgis ANC Akzo juhiseid sellises ulatuses, et Akzot ennast võib pidada vastutavaks väidetavate rikkumiste eest, mis Glucona toime pani.

- 76 Akzo juhib tähelepanu sellele, et otsuse põhjenduses 310 rajas komisjon oma järelduse, et Akzot võib pidada Glucona tegevuse eest vastutavaks, peamiselt eeldusele, et kuna ANC oli Akzo 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja, rakendas ANC enamjaolt emaettevõtja juhiseid, ning tugines selles küsimuses Euroopa Kohtu 25. oktoobri 1983. aasta otsusele kohtuasjas 107/82: AEG vs. komisjon (EKL 1983, lk 3151). Akzo märgib seejärel, et alles täiendavalt („mis veelgi enam” (otsuse põhjendus 310)) võttis komisjon arvesse asjaolu, et vähemalt kaks ANC esindajat Gluconas mängisid kartellis aktiivset rolli, iseäranis osalemisega mitmepoolsetel koosolekutel, ning et samad isikud olid samal ajal Akzo asepresident ja juhataja.
- 77 Akzo möönab, et 16. novembri 2000. aasta otsuse kohtuasjas C-286/98 P: Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon (EKL 2000, lk I-9925) punktis 29 leidis Euroopa Kohus, et komisjon võib mõistlikult eeldada, et emaettevõtja 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja rakendab emaettevõtja antud juhiseid ning et sellisel juhul on asjaomase ettevõtja ülesanne tõendada, et nimetatud eeldus on vale.
- 78 Sellegipoolest väljendab Akzo kahtlust küsimuse suhtes, kas nimetatud eeldust tuleb kohaldada mitte ainult emaettevõtja ja tema tütaretevõtja otsese suhte korral, vaid ka sellistel juhtudel nagu käesolevas asjas, st kui see suhe on tunduvalt nõrgem. Esiteks märgib ta, et käesoleval juhul on ANC siseriikliku valdusäriühingu Akzo Nobel Nederland BV (edaspidi „ANN”) tütaretevõtja ja ANN on omakorda peavaldusäriühingu tütaretevõtja. Teiseks rõhutab ta, et nii Akzo kui ANN olid valdusäriühingud, kes ise ei tegelenud mingi äritegevusega ega valmistanud ega turustanud kaupu. Kolmandaks meenutab ta, et Akzol oli vaid teiste äriühingute kaudu 50-protsendiline (kaudne) osalus äriühingus Glucona, kelle suhtes ta seega ei teostanud otsest kontrolli.
- 79 Esimese Astme Kohtus rõhutab Akzo teatud hulka faktilisi asjaolusid. Ta väidab, et nende alusel võib ta igal juhul eespool mainitud eelduse ümber lükata ja tõendada, et

vaatamata asjaolule, et ANC oli Akzo 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja, on täiesti ebareaalne arvata, et Akzo oleks võinud Glucona strateegiaid ja äritegevust kindlaks määrata või isegi ainult mõjutada, ning et seda ka ei toimunud.

80 Komisjon palub väite tagasi lükata.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

81 Akzo ei vaidle vastu sellele, et Glucona toime pandud rikkumise võis süüks panna ANC-le. Seega tuleb üksnes uurida, kas Akzot võis pidada vastutavaks tema 100-protsendilise osalusega tütaretevõtjale ANC-le süüks pandud tegude eest.

82 Selles küsimuses tuleb meenutada, et asjaolu, et tütaretevõtjal on õigusvõime, ei välista võimalust, et tema rikkumine pannakse süüks emaeettevõtjale, eriti kui tütaretevõtja ei otsusta oma tegutsemise üle turul sõltumatult, vaid rakendab enamjaolt talle emaeettevõtja poolt antud juhiseid (vt eespool punktis 77 viidatud kohtuotsus *Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon*, punkt 26 ja selles viidatud kohtupraktika).

83 Pealegi, nagu Akzo ise möönab, nähtub Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu praktikast, et komisjon võib sellisel juhul mõistlikult eeldada, et emaeettevõtja 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja rakendab enamjaolt emaeettevõtja antud juhiseid, ning et see eeldus tähendab, et komisjon ei ole kohustatud kontrollima, kas emaeettevõtja tegelikult oma õigusi teostas. Sellises olukorras, kui nimetatud eeldusele viidates teatab komisjon vastuväiteteatises oma kavatsusest panna

emaettevõtja 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja rikkumine süüks emaettevõtjale, on asjaomaste poolte ülesanne haldusmenetluses komisjonile piisavaid tõendeid esitades see eeldus ümber lükata, kui nad leiavad, et vaatamata kõnealusele osalusele määrab tütaretevõtja oma tegevuse turul kindlaks sõltumatult (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-354/94: *Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-2111, punkt 80, mida selles küsimuses kinnitasid eespool punktis 77 viidatud kohtuotsus *Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon*, punktid 27–29, ja eespool punktis 76 viidatud kohtuotsus *AEG vs. komisjon*, punkt 50, ning Esimese Astme Kohtu 1. aprilli 1993. aasta otsus kohtuasjas T-65/89: *BPB Industries ja British Gypsum vs. komisjon*, EKL 1993, lk II-389, punkt 149).

84 Käesoleval juhul on selge, et ajavahemikus, mida otsus käsitleb, oli ANC Akzo 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja.

85 Haldusmenetluse toimumise osas tuleb märkida, et nagu komisjon otsuse põhjenduses 300 mainis, oli ta vastuväiteteatis punktides 324–330 analüüsinud Glucona ja tema emaettevõtjate vahelisi suhteid ning teatanud oma kavatsusest pidada ANC-d ja Avebet rikkumise eest solidaarselt vastutavateks. ANC ja Akzo suhete osas leidis komisjon, et kuna ANC oli Akzo 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja, tuleb vastuväiteteatis saata Akzole. Nagu komisjon otsuse põhjenduses 301 märkis, kinnitas Akzo vastuses vastuväiteteatisele otseselt, et rikkumine tuleb talle solidaarselt Avebega süüks panna.

86 Sellises olukorras ei saa Akzo komisjonile ette heita, et komisjon teda ennast tema 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja ANC toime pandud rikkumiste eest Glucona kaasosanikuna vastutavaks pidas.

- 87 Akzo väidab selles kontekstis ekslikult, et vastuväiteteatise eesmärk on eelkõige piiritleda rikkumised, mida komisjon väidab olevat toimunud, asjaoludega, mida selles on otseselt nimetatud, nii et ettevõtjal oleks võimalik ennast kaitsta, esitades haldusmenetluses oma argumentid kõikide nende asjaolude kohta, ning komisjonil oleks võimalik neid argumente oma otsuses arvesse võtta, kuid et vastuväiteteatis ei käsitle küsimust, millisele ettevõtjale või millistele ettevõtjatele selline rikkumine süüks pannakse. Tegelikult peab vastuväiteteatis, mille komisjon saadab ettevõtjale, kellele ta kavatses konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistuse määrata, sisaldama põhilisi asjaolusid, mida selle ettevõtja vastu arvesse võetakse, s.o etteheidetavad asjaolud, nende kvalifikatsioon ja tõendid, millele komisjon tugineb, selleks et nimetatud ettevõtjal oleks võimalik tema suhtes algatatud haldusmenetluse raames oma argumente tõhusalt esitada (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. juuli 1970. aasta otsus kohtuasjas 41/69: ACF Chemiefarma *vs.* komisjon, EKL 1970, lk 661, punkt 26; 3. juuli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-62/86: AKZO *vs.* komisjon, EKL 1991, lk I-3359, punkt 29, ja 31. märtsi 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85–C-129/85: Ahlström Osakeyhtiö jt *vs.* komisjon, EKL 1993, lk I-1307, punkt 135). Samamoodi tuleb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt vastuväiteteatistes selle olulisust arvesse võttes üheselt täpsustada õigussubjekt, kellele võidakse trahv määrata, ning vastuväiteteatis talle edastada (vt Euroopa Kohtu 16. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-395/96 P ja C-396/96 P: Compagnie maritime belge transports jt *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-1365, punktid 143 ja 146, ja 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-176/99 P: ARBED *vs.* komisjon, EKL 2003, lk I-10687, punkt 21).
- 88 Sellest tulenevalt pidi Akzo vastuväiteteatistes sisalduva teabe põhjal olema teadlik, et ta võib olla komisjoni lõpliku otsuse adressaat. Sellises olukorras oli tema ülesanne reageerida haldusmenetluse raames — kuna vastasel juhul ei saa ta seda enam teha —, tõendades, et vaatamata komisjoni poolt arvesse võetud asjaoludele ei saa Glucona toime pandud rikkumist talle süüks panna.
- 89 Seega, järgides haldusmenetlust reguleerivaid põhimõtteid ja õigusnorme ja eelkõige vastuväiteteatise kasuliku mõju nõuet, ei ole vaja uurida selliste mitmesuguste

faktiliste asjaolude põhjendatust, mis esitati esmakordselt Esimese Astme Kohtus ja millega Akzo soovib tõendada, et vaatamata asjaolule, et ANC oli Akzo 100-protsendilise osalusega tütarettevõtja, ei saanud Akzo Glucona strateegiaid ja äritegevust kindlaks määrata ega isegi ainult mõjutada.

90 Järelikult tuleb EÜ artikli 81 rikkumist puudutav väide tagasi lükata.

Põhjendamiskohustuse rikkumine

91 Akzo leiab, et otsus ei ole piisavalt põhjendatud, kuna komisjon piirdus vaieldamatu ja ebamäärase kinnitusega, et ANC on Akzo 100-protsendilise osalusega tütarettevõtja ning et seetõttu tuleb eeldada, et ANC rakendas enamjaolt talle emaettevõtja poolt antud juhiseid.

92 Komisjon leiab seevastu, et ta on otsust selles küsimuses piisavalt põhjendanud.

93 Esimese Astme Kohus meenutab, et juhul kui — nagu käesolevas asjas — EÜ artikli 81 kohaldamise otsus puudutab mitut adressaati ja tekitab probleemi rikkumise süükspanemise seisukohalt, peab see sisaldama piisavat põhjendust iga adressaadi osas, eriti nende osas, kes vastavalt otsusele peavad rikkumise tagajärgi kandma (Esimese Astme Kohtu 28. aprilli 1994. aasta otsus kohtuasjas T-38/92: AWS Benelux vs. komisjon, EKL 1994, lk II-211, punkt 26).

- 94 Käesoleval juhul tegi komisjon Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu praktikale viidates otsuse põhjendustes 278–284 kokkuvõtte põhimõtetest, mida ta kavatses otsuse adressaatide määratlemiseks kohaldada. Mis puudutab konkreetselt ANC — kes, nagu komisjon otsuse põhjenduses 310 märkis, oli „kontserni Akzo Nobel NV 100-protsendilise osalusega tütarettevõtja” — tegevuse Akzole süüks panemist, siis meenutas komisjon otsuse põhjendustes 280, 281 ja 310 eespool punktis 83 viidatud kohtupraktikat ja järeldas sellest, et otsuse põhjenduses 310, et tuleb eeldada, et ANC rakendas enamjaolt talle emaettevõtja polt antud juhiseid. Lisaks meenutas komisjon otsuse põhjendustes 300 ja 301, et vastuväiteteatises oli ta teatanud oma kavatsusest pidada Akzot ja Avebet rikkumise eest kogu selle vältamise ajal ühiselt vastutavateks ning et Akzo ei olnud seda seisukohta vaidlustanud.
- 95 Sellest nähtub, et kaugel sellest, et ta oleks piirdunud vaieldamatu ja ebamäärase kinnitusega, nagu väidab Akzo, esitas komisjon õiguslikult ja faktiliselt täpse põhjenduse selle kohta, miks ta otsustas ANC tegevuse Akzo süüks panna.
- 96 Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et küsimust, kas õigusakti põhjendus vastab EÜ artikli 253 nõuetele, tuleb hinnata mitte üksnes lähtuvalt kõnealuse akti sõnastusest, vaid samuti akti vastuvõtmise kontekstist (vt eelkõige eespool punktis 45 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, punkt 63, ja eespool punktis 45 viidatud kohtuotsus Saksamaa *vs.* komisjon, punkt 87). Otsuse põhjendustele, mis puudutavad ANC tegevuse Akzole süüks pandavust, heidab valgust ka vastuväiteteatis, mis kuulub otsusega samasse konteksti, mille alusel hageja pidi aru saama komisjoni kavatsustest ANC tegevus talle süüks panna. Lisaks, võttes arvesse, et oma vastuses vastuväiteteatisele kinnitas Akzo ise otseselt, et rikkumine tuleb talle solidaarselt Avebega süüks panna (vt eespool punkt 85), võis komisjon õigustatult eeldada, et Akzo oli otsuse kontekstist selle konkreetse küsimuse osas piisavalt teadlik.

97 Järelikult tuleb põhjendamiskohustuse rikkumist puudutav väide tagasi lükata.

Koefitsiendi 2,5 kohaldamine

98 Akzo esitab väited, mis puudutavad esiteks määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja teiseks põhjendamiskohustuse rikkumist.

Määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 rikkumine

— Poolte argumendid

99 Esiteks väidab Akzo, et kohaldades lähtesummale koefitsienti 2,5 selleks, et võtta arvesse tema suurust ja koguvahendeid, rikkus komisjon määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2, kuna ta määras trahvid mitte lähtuvalt rikkumise raskusastmest ja kestusest, nagu nimetatud säte ette näeb, vaid vastavalt rikkumise toime pannud ettevõtja tüübile.

100 Akzo väidab, et kuigi on tõsi, et Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus on leidnud, et rikkumise raskusastme hindamisel on komisjon kohustatud arvestama suure hulga teguritega, mille hulka kuulub ka trahvi hoiatava suuruse vajadus, on samas selge, et see arutluskäik viitab otseselt rikkumise raskusastme kriteeriumile, mitte asjaomase ettevõtja tüübile. Ta rõhutab, et nimetatud ettevõtja tüübi kriteerium ei

põhine määruse nr 17 artikli 15 lõikel 2 ning et kehtestades lõpliku trahvi ülemmääraks 10% käibest, võttis nõukogu juba arvesse seda, et trahvid mõjuvad ettevõtjatele vastavalt nende suurusele erinevalt.

- 101 Osutades eespool viidatud kohtuotsusele LR AF 1998 vs. komisjon (punkt 280), väidab Akzo ka, et määrares koefitsiendi vaid üheinsa teguri, s.o Akzo Nobeli kontserni käibe alusel, omistas komisjon sellele tegurile ebaproportsionaalse kaalu võrreldes tähtsusega, mille ta omistas muudele teguritele, mille alusel ta rikkumise raskusastet hindas.
- 102 Akzo leiab ka, et niivõrd, kuivõrd suuniste A osa „Raskusaste” kolme viimast lõiku tuleb tõlgendada selliselt, et need võimaldavad komisjonil kohaldada sellist koefitsienti nagu käesoleval juhul, rikuvad need suuniste sätted samuti määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2 ning neid ei saa seega tema vastu kasutada.
- 103 Teiseks väidab Akzo, et komisjon rikkus määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2 seeläbi, et kohaldas selle äriühingu trahvi lähtesummale koefitsienti 2,5, mis põhines kogu Akzo Nobeli kontserni suurusel.
- 104 Akzo juhib tähelepanu asjaolule, et vastavalt määruse nr 17 artikli 15 lõikele 2 peab komisjon trahvi määrama rikkumise raskusastme ja kestuse põhjal, mitte lähtuvalt nende rikkumiste majanduslikust mõjust.

- 105 Akzo möönab, et eespool punktis 37 viidatud kohtuotsuses *Musique diffusion française jt vs. komisjon* leidis Euroopa Kohus, et asjaomaste ettevõtjate kogukäive on üheks, olgugi ligikaudseks ja ebatäiuslikuks näitajaks ettevõtjate suuruselt ja majanduslikust võimsusest.
- 106 Siiski ei ole esiteks ilmne, et mõistet „ettevõtjad”, mida Euroopa Kohus selles otsuses kasutas, võib ka käesolevas asjas kasutada.
- 107 Teiseks rõhutab Akzo, et eespool punktis 37 viidatud kohtuotsuses *Musique diffusion française jt vs. komisjon* märkis Euroopa Kohus, et samuti tuleb arvesse võtta käibe seda osa, mis tuleneb rikkumise esemeks olevatest kaupadest ja mis seega annab aimu rikkumise ulatusest. Niisiis jättis komisjon otsuses tähelepanuta asjaolu, et nimetatud kriteeriumi puhul on huvi eespool punktis 104 mainitust otsesem, kuna sellel on otsene seos määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud kriteeriumidega. Need kaalutlused on veelgi olulisemad juhul, kui — nagu käesolevas asjas — rikkumise esemeks olevatest kaupadest tulenev käive moodustab kogukäibest 0,05%.
- 108 Mis puudutab Esimese Astme Kohtu 20. märtsi 2002. aasta otsust kohtuasjas T-31/99: *ABB Asea Brown Boveri vs. komisjon* (EKL 2002, lk II-1881), siis rõhutab Akzo, et selles asjas kohaldatud koefitsienti ei määratud kontserni kogukäibe alusel. Vastupidi — nimetatud kohtuotsuse punktides 164 ja 165 nähtub, et koefitsient peab põhinema komisjoni tuvastatud oletatava rikkumise toime pannud ettevõtja suurusel. Lisaks toob ta esile asjaolu, et selles kohtuasjas leidis Esimese Astme Kohus vastuseks ABB argumendile, mille kohaselt komisjon võis trahvi määrata (ja koefitsienti kohaldada) üksnes kontserni selle osa käibe põhjal, kes tegeles kaugküttega, et tuletades koefitsiendi kogu ABB kontserni suuruselt, mitte ainult

selle „ettevõtja” suurusest, kes võis moodustada ABB kaugküttega tegeleva osa, tundub komisjon olevat trahvi arvutanud õigesti, kuna ta leidis mitme asjaolu põhjal õiguspäraselt, et rikkumine tuleb süüks panna ABB kontsernile (kohtuotsuse punkt 163).

109 Komisjon palub väite tagasi lükata.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

110 Kõigepealt tuleb selle kohta, et Akzo väidab, et komisjon määras trahvi lähtuvalt rikkumise toime pannud ettevõtja tüübist, tõdeda, et otsuse põhjendustes 334–371 leidis komisjon oma analüüsi esimeses etapis, et rikkumise laadi, konkreetset mõju naatriumglükonaadi turule EMP-s ja asjaomase geograafilise turu suurust arvesse võttes on asjaomased ettevõtjad toime pannud väga raske rikkumise, mis mõjutas tervet EMP-d.

111 Seejärel tuleb mainida, kohtles komisjon asjaomaseid ettevõtjaid erinevalt selleks, et võtta arvesse nende tegevuse konkreetset osatähtsust konkurentsist, ning tugines selles suhtes asjaomaste ettevõtjate käibele, mis oli seotud naatriumglükonaadi müügiga maailma tasemel rikkumise perioodi viimasel, s.o 1995. aastal (vt eelkõige otsuse põhjendus 381). Rikkumise raskusastme alusel trahvisumma kindlaks määramise etapis ei võtnud komisjon seega vastupidi Akzo väidetele arvesse rikkumise toime pannud ettevõtja tüüpi, vaid nimetatud ettevõtjate olulisust konkreetsel turul.

- 112 Alles rikkumise raskusastme alusel trahvisumma kindlaks määramise viimases etapis võttis komisjon vastavalt suunistes ette nähtud eristamise võimalusele arvesse kõnealuste ettevõtjate teatavat liigitust. Selline liigitus lähtub otseselt kõnealuste ettevõtjate suuruselt ja vahenditest, mis kujutavad endast kriteeriume, mida tuleb arvesse võtta karistuste hoiatava mõju tagamiseks. Komisjon võttis selles staadiumis arvesse nende kontsernide suurust ja koguvahendeid, millesse kartelliosalised kuulusid, kohaldades nendest mõnede, sh Akzo, puhul aluseks võetud lähtesummale koefitsienti 2,5 (otsuse põhjendus 388).
- 113 Seda tehes ei määranud ta trahvi vastupidi Akzo kinnitustele mitte rikkumise toime pannud ettevõtja tüübi alusel, vaid lähtuvalt rikkumise raskusastmest ja kestusest, vaatamata sellele, et ta võttis rikkumise raskusastme hindamisel arvesse asjaomaste ettevõtjate suurust ja koguvahendeid, selleks et tagada määratavate trahvide hoiatav mõju. Seega puudub Akzo argumentidel faktiline alus.
- 114 Mis puudutab teiseks seda, et Akzo heidab komisjonile ette, et komisjon rikkus õigusnorme, kui võttis arvesse asjaomaste ettevõtjate suurust ja koguvahendeid, siis tuleb märkida, et Akzo möönab ise, et rikkumise raskusastme hindamisel on komisjon kohustatud arvestama suure hulga teguritega, mille hulka kuulub ka trahvi hoiatava mõjuga suuruse vajadus. Komisjonil on sellise hoiatava mõju saavutamiseks täielikult õigus määrata trahvisumma vastavalt rikkumise eest vastutava ettevõtja spetsiifilistele omadustele.
- 115 Määrates trahvi lähtesumma kõrgemale tasemele nende ettevõtjate puhul, kellel on asjaomasel turul suhteliselt suurem turuosa kui teistel, võttis komisjon arvesse ettevõtja konkreetset vastutust vaba konkurentsi säilitamise nõude järgimise seisukohalt ning leidis, et tegemist on subjektiivse asjaoluga, mis võimaldab

iseloolest asjaomaste ettevõtjate tegevuse raskusastet. Kartellikokkuleppe puhul kajastab nimetatud asjaolu konkurentsile tekitatud kahju seisukohalt vastutuse kõrgemat taset, mis on nendel ettevõtjatel, kellel on asjaomasel turul suhteliselt suurem turuosa kui teistel.

- 116 Pealegi võis komisjon selles kontekstis mõistlikult arvesse võtta seda, et sellistel väga suurtel ettevõtjatel nagu Akzo on olemas õigus- ja majandusteadmised ja vastavad infrastruktuurid, mis võimaldavad neil hõlpsamini kindlaks teha, et nende tegevus kujutab endast rikkumist, ja olla teadlikud rikkumise tagajärgedest, mis tulenevad konkurentsioigusest.
- 117 Mis puudutab koefitsiendi kohaldamist lähtuvalt asjaomaste ettevõtjate suurusest ja koguvahenditest, siis tuleb rõhutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib komisjon ettevõtja trahvi arutamisel muu hulgas arvesse võtta ettevõtja suurust ja majanduslikku võimsust (eespool punktis 37 viidatud kohtuotsus *Musique diffusion française jt vs. komisjon*, punkt 120, ja *Esimese Astme Kohtu* 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-48/98: *Acerinox vs. komisjon*, EKL 2001, lk II-3859, punktid 89 ja 90). Lisaks on kohtupraktika seoses kartelliosaliste rahalise võimsuse mõõtmisega tunnustanud kogukäibe asjakohasust (eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus *Sarrió vs. komisjon*, punktid 85 ja 86). Seega kohaldas komisjon määratud trahvi hoiatava mõju hindamise väljendusena käesoleval juhul koefitsiendi 2,5 õiguspäraselt, võttes arvesse asjaomase ettevõtja suurust ja majanduslikku võimsust.
- 118 Komisjon tugines seega õigesti Akzo kogukäibe, selleks et määrata trahv piisavalt hoiatavale tasemele ja võtta arvesse sellise suurusega kontsernide käsutuses olevate õigus- ja majanduslaste infrastruktuuride võimsust. Akzo argumentid on seega ka õiguslikult väärad.

- 119 Mis puudutab kolmandaks seda, et Akzo viitab suuniste õigusvastasusele, kuna need võimaldavad komisjonil kohaldada sellist koefitsienti nagu käesoleval juhul, siis tuleb meenutada, et Esimese Astme Kohus on juba leidnud, et trahvisummade arvutamine toimub vastavalt suunistes kirjeldatud meetodile määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud kahe kriteeriumi, nimelt rikkumise raskusastme ja kestuse alusel, arvestades samas sättes kehtestatud ülempiiri, mis lähtub iga ettevõtja käibest, ning et järelikult ei välju suuniste karistuste õiguslikust raamistikust, mis on määratletud nimetatud sättes, nii nagu Esimese Astme Kohtu praktikas on seda tõlgendatud (eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus LR AF 1998 vs. komisjon, punktid 219–232; Esimese Astme Kohtu 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-224/00: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients vs. komisjon, EKL 2003, lk II-2597, punktid 39–52; eespool punktis 57 viidatud TACA kohtuotsus, punkt 1527). Akzo ei ole esitanud ühtki uut argumenti võrreldes nendega, mis on viidatud kohtupraktikas juba ümber lükatud (vt nende kohtuotsuste eespool viidatud punktid).
- 120 Mis puudutab neljandaks seda, et Akzo leiab, et igal juhul ei võinud komisjon sellise koefitsiendi kohaldamisel nagu käesolevas asjas arvesse võtta Akzo Nobel NV kontserni — kellele kuulus rikkumise toime pannud ettevõtja ANC — suurust ja koguvahendeid, vaid võis arvesse võtta kõige enam rikkumise esemeks oleva toote müügist tuleneva käibe suurust, siis jättis Akzo tähelepanuta asjaolu, et komisjon kohaldas koefitsienti selleks, et tagada trahvide hoiatavus. Seega, leides käesoleval juhul, et üksnes kogu kontserni vahendite suurt hulka aluseks võttes on võimalik tagada trahvide hoiatavuse eesmärk, ei teinud komisjon hindamisviga, mis oleks kaasa toonud määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 rikkumise.
- 121 Kõike eelnevat arvesse võttes tuleb määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 rikkumist puudutav väide põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.

Põhjendamiskohustuse rikkumine

- 122 Akzo heidab komisjonile ette, et ta jättis märkimata, miks ta kohaldas Akzole määratud trahvi põhisummale koefitsienti 2,5, miks see koefitsient oli sama mis ADM-i puhul ning miks see koefitsient põhines Akzo kogukäibel, mitte 50% Glucona aastakäibest. Selles kontekstis juhib Akzo tähelepanu asjaolule, et asjas, millest tehti eespool punktis 108 viidatud kohtuotsus ABB Asea Brown Boveri *vs.* komisjon, kohaldas komisjon sama koefitsienti mida käesoleval juhul, kuid esitas nimetatud teises asjas selle kohta üksikasjaliku põhjenduse.
- 123 Komisjon palub väite tagasi lükata.
- 124 Esimese Astme Kohus märgib eespool punktis 68 viidatud kohtupraktikale osutades, et otsuse põhjendustes 389–392 selgitas komisjon, milliste hindamise aluste põhjal ta rikkumise raskusastet ja kestust mõotis, ning need selgitused võimaldasid Akzol esitada mitu etteheidet, mis puudutavad nende hindamise aluste õigusvastasust, ja ühenduste kohtul järelevalvet teostada.
- 125 Mis puudutab Akzo suhtes kohaldatud koefitsiendi suurust, siis võis komisjon piirduda viitamiseга nimetatud ettevõtja suurusel, nii nagu see ligikaudselt nähtub ettevõtja kogukäibest, ning rõhutamisega, et on vaja tagada trahvi hoiatavus. Komisjonil ei olnud põhjendamiskohustuse raames kohustust märkida selle valiku aluseks oleva arvutusmeetodiga seonduvaid arvandmeid (vt selle kohta eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Sarrió *vs.* komisjon, punkt 80).

- 126 Samamoodi heidab Akzo alusetult komisjonile ette seda, et ta ei märkinud põhjuseid, miks Akzole määratud trahvi lähtesummale kohaldatud koefitsient oli sama mis ADM-i puhul. Komisjonil ei olnud kohustust täpsustada selle koefitsiendi suurust, viidates täpselt seosele nende erinevate kontsernide vahel, millesse kartelliosalised kuulusid. Nagu nähtub otsuse põhjendustest 386–388, oli koefitsiendi eesmärk pigem määrata trahv piisavalt hoiatavale tasemele ja võtta arvesse sellise suurusega kontsernide käsutuses olevate õigus- ja majandusalaste infrastruktuuride olulisust. Sellise arutluskäigu esitamisega näitas komisjon piisavalt täpselt, et ta hindas trahvisumma hoiatavust kontsernide, mitte nendes kontsernidesse kuuluvate ettevõtjate suuruse ja vahendite alusel.
- 127 Lisaks tuleb tõdeda, et koefitsiendi kohaldamine kujutab endast suunistes mainitud eristamist. Otsus võeti seega vastu Akzole hästi teada olevas kontekstis.
- 128 Seega, ilma et oleks vaja uurida, kas komisjon — nagu väidab Akzo — on muudes asjades esitanud üksikasjalikuma põhjenduse kohaldatud koefitsiendi valiku kohta, tuleb tõdeda, et käesoleval juhul esitas komisjon piisava põhjenduse.
- 129 Järelikult tuleb põhjendamiskohustuse rikkumist puudutav väide tagasi lükata.
- 130 Kuna otsuse õiguspärasuse vaidlustamiseks esitatud väidetega ei saanud nõustuda, ei ole seega alust hagejale otsuses määratud trahvi summat Esimese Astme Kohtule antud täieliku pädevuse alusel vähendada ning hagi tuleb tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

- 131 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, mõistetakse kohtukulud vastavalt kostja nõudele välja hagejalt.
- 132 Kuna hagi jäetakse tervikuna rahuldamata (vt eespool p 130), siis Akzo esitatud nõue, milles paluti Esimese Astme Kohtul mõista komisjonilt välja intress ja pangagarantiiga seotud kulud (vt eespool p 27), tuleb alusetuse tõttu rahuldamata jätta.
- 133 Igal juhul tuleb meenutada, et kulud, mis ettevõtjal tekivad seoses sellise pangagarantii võtmise ja kehtivana hoidmisega, mis on mõeldud tema suhtes komisjoni otsuse sundtäitmise vältimiseks, ei kujuta endast menetlusega seotud kulusid kodukorra artikli 91 punkti b tähenduses. Samamoodi tuleb jätta rahuldamata ettevõtja nõue mõista komisjonilt välja kulud, mida ettevõtja kandis konkurentsialases haldusmenetluses. Kuigi kodukorra artikli 91 kohaselt „kuuluvad hüvitamisele [...] menetlusega seotud poolte vältimatud kulud”, viitab see säte sõnaga „menetlus” üksnes menetlusele Esimese Astme Kohtus, jättes välja kohtueelse menetluse (Esimese Astme Kohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt vs. komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 5133 ja 5134, ning selles viidatud kohtupraktika).

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (kolmas koda)

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Akzo Nobel NV-It.**

Azizi

Jaeger

Dehousse

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 27. septembril 2006 Luxembourgis.

Kohtusekretär

E. Coulon

Koja esimees

J. Azizi

Sisukord

Vaidluse aluseks olevad asjaolud	II - 3396
Menetlus ja poolte nõuded	II - 3403
Õiguslik käsitlus	II - 3405
Kõigile kartellikokkuleppe pooltele määratud trahvide arvutamiseks lähtesumma kindlaksmääramine	II - 3405
Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine	II - 3405
Põhjendamiskohustuse rikkumine	II - 3408
Kartelliosaliste liigitamine	II - 3410
Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine	II - 3410
— Poolte argumendid	II - 3410
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 3412
Põhjendamiskohustuse rikkumine	II - 3414
Akzo käibe arvesse võtmine	II - 3416
EÜ artikli 81 rikkumine	II - 3416
— Poolte argumendid	II - 3416
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 3418
Põhjendamiskohustuse rikkumine	II - 3421
Koeffitsiendi 2,5 kohaldamine	II - 3423
Määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 rikkumine	II - 3423
— Poolte argumendid	II - 3423
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 3426
Põhjendamiskohustuse rikkumine	II - 3430
Kohtukulud	II - 3432